

MICHAEL HECHTER • Milliyetçiliği Dizginlemek

MICHAEL HECHTER Fenbilimci bir baba ile sanatçı bir annenin oğlu olarak yetişti. Columbia Üniversitesi'nde sosyoloji doktorası yaptı. ABD'de Washington, Arizona, İngiltere'de Oxford ve Danimarka'da Kopenhag üniversitelerinde çalıştı. Birçok uluslararası sosyal bilim dergisinin yayın kurulunda yer aldı. Uzmanlık alanlarından biri olan milliyetçilikte özellikle "iç sömürgecilik" kavramına katkısı önemlidir.

Containing Nationalism

© 2000 Michael Hechter

İletişim Yayınları 3442 • Politika Dizisi 249

ISBN-13: 978-975-05-3679-3

© 2024 İletişim Yayıncılık A.Ş. / I. BASIM

1. Baskı 2024, İstanbul

EDİTÖR Tanıl Bora

DİZİ KAPAK TASARIMI Utku Lomlu

KAPAK Suat Aysu

UYGULAMA Hüsni Abbas

DÜZELTİ Yağmur Yıldırım

BASKI Ayhan Matbaası · SERTİFİKA NO. 44871

Mahmutbey Mahallesi, 2622. Sokak, No: 6/31 Bağcılar 34218 İstanbul

Tel: 212.445 32 38 • Faks: 212.445 05 63

CILT Güven Mücellit · SERTİFİKA NO. 45003

Mahmutbey Mahallesi, Devekaldırımı Caddesi, Gelincik Sokak,

Güven İş Merkezi, No: 6, Bağcılar, İstanbul, Tel: 212.445 00 04

İletişim Yayınları · SERTİFİKA NO. 40387

Cumhuriyet Caddesi, No. 36, Daire 3, Seyhan Apartmanı,

Harbiye Mahallesi, Elmadağ, Şişli 34367 İstanbul

Tel: 212.516 22 60-61-62 • Faks: 212.516 12 58

e-mail: iletisim@iletisim.com.tr • web: www.iletisim.com.tr

MICHAEL HECHTER

Milliyetçiliği Dizginlemek

Containing Nationalism

ÇEVİREN *Aybars Yanık*

Eliana'ya

Zarif bir annenin daha zarif kızı

(Horatius)

En mutlu milletlerin tarihi yoktur.

GEORGE ELIOT

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR.....	13
---------------	----

BİRİNCİ BÖLÜM

Milliyetçilik Bilmecesi	17
Milliyetçiliğin tanımı	24
Yönetim birimi	29
Ulus	30
Ulusların ayırt edici özellikleri	33
Milliyetçilik tipleri	36

İKİNCİ BÖLÜM

Milliyetçiliğin Sebepleri	41
Grupların oluşumu	42
Grup dayanışmasının belirleyici unsurları	46
Milliyetçilik neden moderndir?	50
Kimdir milliyetçiler?	57
Milliyetçiliği hangi kurumlar dizginleyebilir?	62

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Dolaylı Yönetim ve Milliyetçiliğin Yokluğu	65
Dolaylı yönetimin doğuşu: Bir birincil devlet oluşumu teorisi	67
Avrupa tarihinde dolaylı yönetim	80
Avrupa sömürgelerinde dolaylı yönetim	87
Sonuç	90

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Devlet Kurucu Milliyetçilik	93
Doğrudan yönetimin yükselişi.....	94
Doğrudan yönetimin etkileri.....	98
Doğrudan yönetim ve devlet kurucu milliyetçilik.....	101
Sonuç.....	109

BEŞİNCİ BÖLÜM

Diğer Milliyetçilik Tipleri	115
Çevre milliyetçiliği	115
Osmanlı İmparatorluğu'nda çevre milliyetçiliğinin zamanlaması.....	117
Norveç ve İrlanda'da tümden ayrılma.....	125
İrredentist milliyetçilik	133
Bir araya getiren milliyetçilik	134
Kapsayıcı milliyetçilikler vs. dışlayıcı milliyetçilikler	144
Sonuç.....	145

ALTINCI BÖLÜM

Ulusal Kimliğin Önemi	149
Ulusal kimliğin temelleri	152
Kültürel işbölümü toplumsal kimlikleri nasıl yapılandırır?	160
Quebec (1940).....	160
Aruba.....	162
Birleşik Devletler (1970).....	165
Kültürel işbölümünün kaynakları	169
Kültürel işbölümünün sürekliliği	172

YEDİNCİ BÖLÜM

Egemenlik Talebi ve Milliyetçiliğin Oluşumu	177
Egemenlik talebi	180
Milliyetçi hareketlerin toplumsal temelleri	189
Milliyetçi örgütlenmelerin oluşumu	192
Kolektif eylemin önündeki kurumsal engeller	194
Milliyetçi şiddetin stratejik kullanımı	196
Sonuç.....	201

Milliyetçiliği Dizginlemek	203
Eştoplumlaştırmacılık	206
Seçim sistemleri	208
Federasyon	210
Federasyonun neden milliyetçi çatışmayı yoğunlaştırma ihtimali vardır?	213
Federasyonun neden milliyetçi çatışmanın önüne geçme ihtimali vardır?	215
Birtakım yeni bulgular.....	220
Yugoslavya'da ademimerkeziyetçilik ve parçalanma	224
Ademimerkeziyetçiliği hayata geçirmek: Prosedürel adaletin rolü	228
Azınlık kültürü korumacılığını politik bakımdan olanaklı kılmak.....	232
Son söz	236
KAYNAKÇA	239

TEŞEKKÜR

Bu kitap, Oxford Üniversitesi'nin 1996 yılı üçüncü akademik döneminde¹ milliyetçilik üzerine verdiğim dersler sırasında şekillenmeye başladı. Yaz ayları kapıyı çaldığında bu derslere katılan lisans öğrencilerinin sayısında ciddi bir düşüş olsa da, meslektaşlarım Erica Benner ve Lars-Eric Cederman'ın derslerdeki meselelerle yakından ilgilenmeye devam etmeleri ve derse düzenli katılmaları yüreklendiriydi.

Taslak metni ortaya çıkarmak çok zaman aldı. Böyle olması da beklenirdi; milliyetçilik hakkında içinde bulunduğumuz zamanlarda bir kitap yazmak hızlıca bir oraya bir buraya hareket eden bir hedefi vurmak gibi bir şey. Sabah gazetelere bakıyorsunuz, neredeyse her gün milliyetçilik ile ilgili yeni bir manşetle karşılaşılıyorsunuz. Bu durum da beni, manşetlerin daha derin bir anlamı olabilir mi diye araştırmaya sevk etti. Manşetlerin ardı arkası kesilmediği için bu girişimim gittikçe göz korkutucu olmaya başladı. Milliyetçiliğin ciddi bir konu olmasını da hesaba katarsak, böyle bir mesele üzerine kitap yazmanın zaten zor olduğu da ortadaydı. Milliyetçilik adına çok fazla insanın yaşamı feda edildi; işte bu da milliyetçilik üzerine araştır-

1 İngiliz üniversitelerinde nisan ayının ortasından haziran sonuna kadar olan döneme üçüncü akademik dönem deniyor – ç.n.

ma yapacak olanlara sorunları doğru düzgün ele almak açısından özel bir sorumluluk yüklüyor.

Bu kitabın ortaya çıkmasında pek çok insanın payı var. Debra Friedman'ın kitabı defalarca okuması, anlamlı editöryel önerileri ve entelektüel desteğini hiç esirgememesi kitabın ortaya çıkması açısından hayatiydi. Wade Roberts ve Nobuyuki Takahashi'nin araştırma sırasındaki yardımları herkese nasip olmaz. Çalışmanın tamamını veya belirli kısımlarını okuyan, fikirlerini benimle paylaşma nezaketinde bulunanlar oldu; onları da anmam gerekir: Yoram Barzel, Daniel Bell, Johannes Berger, William Brustein, Sun-Ki Chai, Hartmut Esser, John A. Hall, Oscar Hechter, Edgar Kiser, Alexander Motyl, David Schmitz ve Pierre van den Berghe. Bu isimlere minnettarım. Ayrıca, taslak aşamasında metni gözden geçiren birkaç isimsiz kahramanın çok anlamlı yorumları oldu. Bernard Grofman seçim sistemleri, Timur Kuran ise Osmanlı tarihi hakkında pek kıymetli öneriler yaptı. Bunca yorum ve öneri alınca insan kitabın eksikliklerinin sorumluluğunu başka yerlerde aramaya meylediyor, ama öyle değil; kitaptaki hataların tüm sorumluluğu yalnızca bana aittir.

Kitabın çeşitli kısımlarını sunmak ve bunlar hakkında fikir alışverişinde bulunmak üzere pek çok üniversiteden davet aldım; bundan ötürü de kendimi şanslı sayarım: Cornell Üniversitesi (Robert Gibbons), Hong Kong Bilim ve Teknoloji Üniversitesi (Andrew Walder), Minnesota Üniversitesi (William Brustein), Mannheim Üniversitesi (Hartmut Esser), New York Üniversitesi (Guillermína Jasso), Londra İktisat Okulu (Anthony Smith), İsveç Kraliyet Bilimler Akademisi (Peter Hedstrom ve Richard Swedberg), Leipzig Üniversitesi (Karl-Dieter Opp), Wisconsin Üniversitesi (Crawford Young ve Mark Beissinger) ve Washington Üniversitesi. Son olarak, kitabın içindeki malzemenin bir kısmı 1999'da McGill Üniversitesi (Axel Van Den Berg ve Hudson Meadwell) Maxwell Cummings Dersleri olarak sunuldu.

Evan Kimble ve Karen Erickson'ın görsel malzemeler için yardımı dokundu. Nihayet, Arizona Üniversitesi Sosyal ve Dav-

ranışsal Bilimler Fakóltesi'nden bir araştırma kúrsúřü, taslağı bitirmeme imkân sağladı.

Bu kitap için kullandığım, daha önce başka dergi ve kitaplar-
da yayımlanmış malzemeler için de teřekkúrlerimi sunmak is-
terim: Tablo 3.1 ilk kez řu kitapta kullanıldı (Michael H. Fischer,
Indirect Rule in India, Oxford University Press, New Del-
hi, 1991, s. 8); řekil 3.2 ise řu makalede (Mark Brayshay, Phil-
lip Harrison ve Brian Chalkley, "Knowledge, Nationhood and
Governance: the Speed of the Royal Post in Early-Modern Eng-
land", *Journal of Historical Geography*, sayı 24, 1988). řekil 6.1
ise Sam Cole'un makalesinde kullanılmıştı ("Cultural Account-
ing in Small Economies", *Regional Studies*, sayı 27, 1993).

M.H.

Seattle, Haziran 1999